

EQUIVOCHS¹

Lo mateix en Francesch Pelay Briz en son llibre *Endevinalles populars catalanes*, que altres autors que n'han transcrita qualcuna, no fan diferencia entre aquestes y els equivochs. Algú hi ha així mateix que l'ha compresa y en prova d'això s'editaren fa poch anys á Barcelona dos folletinets que contenen sols equivochs catalans. Ni ha qui son de paré de no replegarlos per immorals á molts d'ells, però noltros creym que se deu haver d'arreglar tot el folklore, no per divulgarlo, sino per guardarlo, perque á lo millor en la branca folklórica que per immoral ó per altre motiu se despreciàs, hi hauria oblidades coses importantíssimes en la historia, vida i idiosincrasia de la nostra terra.

Per això es que sense cap escrúpol, incloem en aquesta colecció, aquest recull d'equivochs que hem trobats escampats entre la gent menorquina.

Equivochs

-1-

Una ma en es cul
y s'altra an es cap
y un tros de carn crua
dins un furat.

Solució: Un al.lot qui mama²

-2-

Pelut damunt pelat,
pelat, no't moguis,
que pelat no sigui com pelut.

Sol. : Una lloca coant els ous³

---

¹ Correspon a les planes 767-779 del manuscrit de 1912, apartat B del capítol VII. *Endevinalles*. És interessant comparar aquest text amb el que posa Camps i Mercadal (Francesc d'Albranca) al final del seu recull d'*Endevinalls* (cfr. *Folklore Menorquí de la Pagesia*, Tom I, pag. 272, Edició de la Col. Capcer, 1986):

“Bastants d'altres endevinalls, ben populars, no els he volgut col·leccionar, perquè inclouen en l'exposició un equívoc indecent, que fa fer mals pensaments, encara que en la solta no hi hagi res d'immoral. Pens que si es perden tals endevinalls, no perdrà res la cultura popular.”

En canvi, i malgrat aquesta observació, Camps inclou en el seu recull molts dels “equívocs” de Ferrer, que tenen molt clarament un doble sentit “picant”. És que el Dr. Camps era un ingenu i no captava les picardies o, simplement la observació final és una manera de dissimular aquests endevinalls? O, tal vegada, un compromís entre la consciència moral del creient i l'objectivitat de l'investigador?

² Camps (I, 261) 103. Panxa per panxa,
forat per forat,
i un tros de carn crua
li umpl es gavatx. (sol.: Fiet qui mama)

³ Camps (I,259) 86. Pelut jeu damunt pelat,
i pelat davall pelut;
i pelut no se mourà
fins tornar a pelat, pelut. (sol.: Gallina qui cova i ous)

-3-

Es frares del Carme
en tenen un arma
d'un cap pelut,
s'altra pelat,
li posen aixut
y surt banyat.

Sol.: Una ploma d'escriure⁴

-4-

Endevinay, endevineta,
endevina que teng dins sa bregueta?

Sol.: Dues bales y una escopeta

-5-

Una cosa qui ets homus heu fan
y per ses dones es,
per entrá fan mal
y per sortir no res.

Sol.: Unes anelletes⁵

-6-

Una senyoreta
allargadeta,
un senyoret ehy va
y n'hi afica un trusset.

Sol.: Una tancadura y una clau

-7-

La senyora bella,
qualca dalt sa sella,
y el Senyó Murrot
li toca es culot.

Sol.: S'olla damunt uns fogons⁶

---

⁴ Camps (I, 253) 53. Es rector del Carme
té un arma
que entra eixuta
i surt banyada. (sol.: Ploma)

⁵ Camps (I, 254) 58. Els homos ho fan;
per ses dones és;
quan ho posen, fa mal;
quan ho treuen, no-res. (Sol.: Anelletes, o arracades)

⁶ Camps (I, 253) 54. La senyora bella
qualque dalt sa sella,
el senyor Diablot
li toca es culot. (Sol.: Olla dalt es foc)

-8-

Com mes llarg i gruixat es,
mes li agrada a sa nuvia,
cuant li posen no diu res
y cuant li treuen hen suspira.

Sol.: Es collar

-9-

-Bon dia, madò y ets sucútumbey,
-Bon dia, y lu que li penja,
-Lo qui'm penja es sa mea defensa.
¿Qué teniu camussa per lo que duch
entre ses cuixes?

Sol.: Un militar á cavall arriba a un lloch.
Madona porga amb un garbell
(sucutumbey), a ell li penja s'espasa, sa
defensa. Du es cavall entre ses cames y per
ell demana camussa (menjá)⁷

-10-

Pelut d'un cap,
pelat de s'altra
fa fiets i fietes.

Sol.: Un pinzell

-11-

Pelut d'aquí,
Pelut d'alla,
Y s'abre sech en mitj está.

Sol.: Una arada amb el parell junyit⁸

Hi ha una variant que Camps atribueix a Alaior, en la que el 1er. I 3er. vers diuen "Madó Barruntella" i "l'amo Barruntot", respectivament.

⁷ Camps (I, 263) 124. -Bon dia, madona.
-Bon dia senyor, i lo que li penja.
-Lo que em penja és lo que em defensa.
-Que em vol donar llecència
de tocar-li en Pelós?
-En Pelós d'entre ses cames?...
Veni atracau-vos. (Sol.: Espasa i cavall)

⁸ Camps (I, 261) 111. Pelut aquí,
pelut allà,
abre sec
enmig está. (Sol.: Bous o matxos i arada)

-12-

Una cosa com una cosa
rodó com un butiffarró,
els homos en tenen
y ses dones no.

Sol.: Una banya d'esca, per
sa pipa

-13-

Una cosa com un jarret,
qui com el toquen s'alça dret.

Sol.: Es pastell d'una porta⁹

-14-

Un pam d'aquí
Un pam d'allà
Y un pam qui li penja.

Sol.: Un furreyat de barrera i
porta¹⁰

-15-

Pelut defora
pelut de dins,
alça sa cama
y li posa dins.

Sol.: Una calsa

-16-

Bon marit, bon marit,
vols que mos n'anem al llit,
farem lo que vam fer anit passada,
pel pel pel y sa bellugueta en mitj?

Sol. : Dormir (Cloguent les
pipelles es queda la nineta en
mitj)

---

⁹ Camps (I, 262) 112. Com un gerret,
que en tocar-lo s'alça dret. (Sol.: Pestell)

¹⁰ Camps (I, 249) 17. Pam per aquí,
pam per allà
i un qui penja. (Sol.: Forrat)

-17-

Li pos aixut
el trech banyat
y mentres el trech remèn,
y surt regalant.

Sol.: Un pou y un poal

-18-

Panxa per panxa
i es picarol s'enganxa.

Sol.: Una porta (panxa) clou
amb sa bestimenta (altra
panxa) y es bridó qui
l'enganxa

-19-

Dos homus hu fan,
homu y dona també
y dues dones, no.

Sol.: Es confessar

-20-

Homus amb homus es pot fe,
homus amb dones també
y dones amb dones no.

Sol.: Es confessar¹¹

-21-

Un qui jeu
quant un li enfonya,
s'altra el treu.

Sol.: Pastar amb els punys¹²

---

¹¹ Camps (I, 254) 62. Homos amb homos, ho fan;
homos amb dones també;
dones amb dones, no pot ser. (Sol.: Confessar-se)

Es clar que l'antecor de Ferrer, num. 19, és una variant d'aquest.

¹² Camps (I, 255) 66. Un que jeu,
dos qui s'ho miren;
com un li afica,
s'altre li treu. (Sol.: Es pastó de pasta, es dos uis i es dos punys des pastador)

-22-

Una dona cuyta es bona,
un homu pelat també,
quant sa dona s'aixanca
s'homu treu lo que te.

Sol.: Una col. (cuant de vey
s'esbadella, es tronxu surt)

-23-

Una cosa blana, blana,
com toca ma de dona
s'enrevana.

Sol.: Un vestit, quant l'emmidonan¹³

-24-

Panxa per panxa
y es picarol qui va en dansa.

Sol.: Un fiet qui mama

-25-

Mitj pelat y mitj pelut,
entre aixut i surt banyat,
y remenant, remenant
treu such.

Sol.: Una ploma¹⁴

-26-

Fava de pagés,
pardal de vinya,
com mes se remena
mes gruixat es.

Sol. : Un fus, mentres fila

-27-

Una cosa com una cosa
que no es sobressada ni llengunissa,
qui just que hu tocan, pixa.

Sol.: Un satri

---

¹³ Camps (I, 264) 133. Una cosa blanca i blana,
que en mans de dones s'enravana. (Sol.: Roba emmidonada per planxar)

¹⁴ Camps (I, 252) 45. Cap pelut,
cap pelat;
entra eixut
i surt banyat. (Sol.: Sa loma d'oca; es pinzell)

-28-

Sa dona hi va
amb alló badadot
y s'homu li posa
allò vermeyot.

Sol.: Una criada va amb una panera
a comprar carn y el carnicer li posa á
dins sa panera

-29-

Al·lota que vens a sa plassa
a cercá qui mos ho faixi,
y si no mus ho fa ningú
mos ho farem jo y tu?

Sol.: Sa coa